

Landskap: Halland Upptecknare: Erik Andersson, Edsberga
 Härad: Tönnersjö Berättare: Sigfrid Jönsson, Simlångsdalen
 Socken: Tönnersjö Berättarens yrke: Lantbrukare
 Uppteckningsår: 1964-65 Född år 1890 i Tönnersjö

Brukshandel på landsbygden. s. 1-5.

LUF 95

Ungdomens sammankomster och nöjesliv. s. 6-17.

" 123

ACC. N:oR M. 16323:1.

LUF 95

BUTIKDHANDEL PÅ LANDSBYGDEN.

Startår. Okänt. Men troligen omkring 1880 inrättades den första butiken i Tönnersjö. Varorna varo kaffe, socker, mjöl, salt, snus, fotogen, sirup och kanske något mer. Handlaren hette, rättare kallades Å "Anders Knalle". Butiken var på en plats (gård) som hette Dalabygget. Har ej hört något om olagliga butiker och därfor att därfor kunderna fick gå bakvägen (däremot gick man ibland bkvägen efter stängningsdags.).

SYSTEM. Den första butiken var alltså köpmansbod.

INNEHAVARE. Han var troligen från orten - men man vet inte säkert.

Om han tidigare haft annat yrke är okänt. Butikshandeln bedrevs som huvudnäring. Butikshandeln kunde kombineras med jordbruk och fjärdingsmannasyssla etc. I regel hade handelsmannen ingen utbildning. Knappast bokföringskunnig (i vår tids bemärkelse).

Handelmanns sociala ställning - något mer än folket i gemen. Men titulerades DU. Hans kläder något snyggare än folkets i allmänhet.

Handlanden hade ofte förtroendeuppdrag. Ofta blev han en viktig nyhetsförmedlare "Det sa knallen!", brukade man säga.

LOKAL OCH INVENTARIER. Den första butiken var ett tegelhus. Av tegel som tillverkades på orten (godset), under byn hörde).

Ombyggt ombyggt på 1910-talet av en annan handlare - Kilian Zell.

Butiken var inrymd i den egna stugan. I huset fanns butik, två rum, kök, lagerrum, möjligens också kontor. Rummen varo små.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

48-65

ACC. N:o M. 16323:2.

2

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Inventarier i butiken: Disk, våg, måttstock ("alnamått"). Sen fanns det (i lagret): fotogentunna, silltunna (kanske mer än en), Fjärdingar Lådor. Med amerikanskt fläsk som var saltat och styckat. Det var fett.

Sällan fanns svenskt fläsk. Däremot fanns sockertoppar, stärkelse, kaksocker (drygt att dricka på - trodde man). Uttrycket "boddrake" ej känt, men dörren hade bjällra. För att varsko om tjuvar skulle infinna sig. Disken var den vanliga typen. Som belysning användes fotogen. Eldstad: Kamin, som vid, stor o. rund. Förvaringskärl - mest diversehandel i Tönnersjö. Mått som användes: 5, 10, 2 och 1 liters mått, krönta. Vikterna de vanliga. Fjärdingsmanne åt besökte butiken för att enl. åmbetspligten kontrollera att mått och vikt varo justa. Dessa skulle justeras vart 4:e år i Halmstad. Justeraren bodde där. Beseman skulle också justeras. Kaffe, socker mm. varo placerade i beden, mjöl i "packboden" (lagret), där också vagnsmörja på kuttingar, linolja på tunnor liksom tjära. Pellerins Margarin var allmänt som skylt, även här. De hygieniska förhållandena var snygga. Handlaren köpte sina varor från grosshandlarna i Halmstad. Bönderna tog ofta vid stadsbesök hem varor till handlaren.

- VARUINKÖP OCH VARUSORTERING - Specerier och kolonialvaror togs från Berggren, Löfgren & Jönsson i Halmstad - kanske någon mer Handelsresanden - "expediter" - kom och tog upp order. Bönderna rättare kanske deras hustrur - sålde ägg och smör ibland till handlaren, som sedan avyttrade dem i Halmstad. Man bytte till sig sig andra varor - bondgummorna - mot äggen eller smöret av handelsman.

ACC. N:R M. 16323:3.

3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Något i kläväs- i varje fall tyg- såldes också i affären. (Inte från början). Som nödvändighetsvaror såldes salt och sill. Beteckningen "stabovärör" gavs åt kram, lyx o.dyl. varor. Kaffe var en vara som kunde dra kunder och göra sin säljare ryktbar- om det var god vara.

PERSONAL. Det var lätt att få bodbiträde från orten. Kområn allmoge, utan åtskillnad. Ingen läro^{men} födrades. Arbetstiden var lång. Från kl. 8 f.m. t.o.m. 19e.m. kunde det hända till kl. 20. Biträdena hade låga löner. De bodde hos handlaren. Kallades handelsbiträde. Hyggligt anseende, så långt man vet.

KUNDKRETSEN. Den var rätt stor. Både kyrkbyn med omnejd som skogsbyarna f. ex Torared och Gårdshult (delvis) samt Bökhult. Avståndet till denförstnämnda byn var 6 km, till de båda andra byarna c. 3/4 mil. Sedan Kooperativa handelsföreningen i Simlångsdalen kom till blev det mindre med handeln med Torared och Gårdshult för handelsmannen i Tönnersjö. Avståndet var detsamma- men så var Simlångsdalen också poststation för dessa båda byar. Liksom järnvägsstation (Halmstad-Bolmens järnväg). Även sedan det fanns butik i Tönnersjö handlade emellanåt tönnersjöbörna ibland i staden. Resan på järnväg var billig och ofta hände det att man "torgade" i Halmstad- sådde potatis, ägg, smör etc. där. Man hämtade också flervaror och gödning i stan. F.ö. kunde man också (åtminstone ibland) köpa varor billigare som skulle till hushållet och de dagliga behoven.

ACC. N:o R M. 16323:4

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De varor som köptes mest var specerier och kraftfoder. Man handlade mera i butiken och för en längre tid till jul, då det kunde bli x t.ex. 5 kg. kaffe, 10 kg. socker etc. I de avlägsna byarna köpte man större partier varor. Handelsdagar var söndagar och isynnerhet lördagar, när det gällde staden. I butiken fredagar och lördagar.

Samt på kvällarna. Ibland kom kvarnkörare (Lindome kvarn i grannskapet) in. De flesta kunderna kom på dagen.

KUNDSERVICE. Varorna slogs in i papper som paket samt f.ö.i strutar.

Segelgarn användes till paketen tills efter 1:a världskriget.

Blott i enstaka fall sändes varorna hem. Sällan förekom det att kunden trakasserades. Butikstiderxamrxdanxx som redan nämnts ibland vid brådska uttänjda -t.o.m. till kl. 9 på kvällen. Vid jul bjöds kunderna på kaffe(i stan på vin).

BETALNING OCH BOKFÖRING. Man betalde kontant, men också genom ägg och smör. Kredithandel tillämpades. Man fick tre månader kredit- sen kom räkning. Fortsatte skulden till 1/2 år eller mer blev det ränta. Missköttes avbetalningarna sades det ifrån på skarpen. Det kunde också bli indrivning. Det kunde vara handelsbiträdet som krediterman, men också så ifrån när det misskötsel av kredit. Skuld kunde betalas eller kvittas med dagsverken. Det poängterades at av handelsman (o. andra) att kreditgivning kunde bli handelsmannens ruin. Det kunde hända att skuldena preskriberas. Ingenting att ta. Skuldsättning ansågs inte skamligt att ha hos handelsman. Folket här var fattigt.

ACC. N.R M. 16323:57

S
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Att pruta var vanligt, kanske för vanligt. Poletter kunde användas har man hört. Enklare bokföringssystem användes i landsbutiken.

KONKURENS. Det blev senare en butik till i trakten. Det var "Skräddare-Pelle", som etablerade denna. Förutom skräddare och handelsman var han också postbärare. Det var omkring ^(före) 1914.

Båda affärerna bjöd kunderna på kaffe- i reklamsyfte. Prutmån fanns. Gåvor- mest till jul- praktiserades. Var: tvål, jäst, karameller, cigarrer och snus när det passade.

BUTIKENS FUNKTIONER. UTÖVER FÖRSÄLJNINGEN AV VAROR.

"Skräddare-Pellen" hade butiken också som postkontor. Utbärningen av post var till skogsbyarna. Butiken var samlingsplats för både nyheter och skvaller- inte minst hos Pelle. Har ej hört handelsbodar som lönnkrogar med olaga försäljning av brännvin eller öl.

Det var vanligt att man i butiken kunde få hjälp med skrivelser till myndigheter o. dyl.

HANDELSBODENS INFYNTANDE PÅ LEVNADSVANORNA. Kan ej minnas något sådant. I Simlångsdalen dock förekom det att man ~~xxx~~ sålde hemstickde strumpor till handelsboden och sedan till kunderna. Sivetvis inverkade i någon mån handelsboden när det gällde vissa varor på allmogens liv.

ACC. N.R M. 16323:6.

LUF 133

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

UNGDOMENS SAMMANKOMSTER OCH NÖJESLIV.

Man räknades som barn tills man fyllt 15 år. Sedan var man eller tillhörde man ungdomen. Då hade man blivit konfirmerad och begått sin första nattvardsgång. Många fick ut och tjäna-d.v.s. ta plats- sedan de blivit konfirmerade. Eller som det hette "gått och läst" (för prästen). Men det fanns förstås kvarsittare i skolan - t.ex. 16-åringar, ja här fanns t.o.m. den som fyllt 17 och 18 år som konfirmerades. Dock undantag. En som hette Viktor var 18 år.

Efter konfirmationen hade pojkarna fått långa byxor. Till konfirmationen hörde ny kostym, nya skor samt psalmbok. Flickorna flätade och satte upp håret i knutar. Också de fingo kläder vid konfirmation.

Hade långa kjolar- men en period efter 1900 hade de korta. Vid konfirmation kunde man också få Nya Testamentet eller en bönbok. En gift kunde ända upp till 40-årsåldern delta i ungdomarnas sammankomster och nöjen. Unga gifta par kunde ibland roa sig bland ungdomarna på "lekar".

Det kunde vara si och så med sammanhållningen mellan traktenas ungdomar. Det legna byalaget var dock i regel sams. Det var byalag mot byalag. Alltid skulle det slåss på dansbanorna. Lek- eller ungdomslag förekom ej. Man var mest i byalag. Det fanns inga cyklar den tiden. Stora byar varje söndag ihop- d.v.s. dess ungdom-. Med dans och kortspel.

57
18-65

ACC. N:o M.16323:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Leklag fanns inte i egentlig mening och sociala grupperingar förekom inte i sällskapet mellan herrskaps- bönder- tjänstefolk. Men detta var före 1900. Längre tillbaka sa de gamla att skillnad fanns mellan eller gjordes emellan herrskaps- bönder- tjänstefolk. Men detta var före 1900.

Sigfrids mor berättade en episod från 1860- eller 1870-talet att en mor sade till sin pojke: "Jag tycker att så pass är vi hällna att du inte behöver gå i sällskap med andra tillskottskänslan Knutsa i Myltan och Olasa pågar i Bala när du ska tilllek och dans."

Sigfrids far kunde berätta att godägare och likställda var ihop när det var dans och drängarna för sig. Liksom vid gillen. Någon könsgrupp fanns inte. Inte heller åldersgrupperingar. Alla

satt vid ett kaffebord. Inga intagningsceremonier. Den som var full, ovettig och busig "hävdades" (kastades) ut eller fick prygel.

Stridigheter förekom mellan grupper när byalagen blevo stora och när cyklen kom i bruk. Det fanns "busalag" och "de som alltid ville släss. Så förhöll det sig med "våra vänner Mörkavekana", som voro "bra att släss" (Mörkaveka, by i Breared, grannsocknen i norr).

Förhållandet till stadsungdomarna- ingen erfarenhet av. Sigfrid hade varit två gånger i "Furet" (nuvarande Folkparken i Halmstad)

Det hade varit lätt att få fruntimmer där. Liksom traktering.

Alltid bråk mellan Veinge- och Knäredsbor. Alltså grannskapet söder om Tönnersjö. Det fanns en IOGT-loge i Veinge från slutet av 1890-talet och där var Sigfrid med. Det var mest ungdom.

ACC. N:oR M. 16323:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Omkring 1910 fanns också en ~~loge~~ i Tönnersjö- också här mest ungdom. Han dansade mycket, hade fester och julgillen(ekkernägget) samt spelade kort. Efteråt. Men roligt hade man. Svenska Missionsförbundet hade församling och ungdomsförening på platsen. Här samlades också något ungdom. Initiativtagaren till och eldsjälen i

(5057.) veingelogen 2436 Syskonringen var "Skräddare-Kallen), som dog vid 85 års ålder. En annan drivande kraft var Albert Andersson, Göstorps "lyngar", Veinge. Var med sedan 14-årsåldern. A.A. flyttade från "lyngarna" eller Antorp. En annan som stod i spetsen var toffelmakare Gustav Jansson, Veinge station. IOGT~~loge~~ i Tönnersjö tog slut 1915 eller 16. Den hade mycket ungdom (som hade roligt), men mindre ordning.

De äldre övervakade i regel inte ungdomen som lämnades ganska fri i förhållande till nöjeslivet. Bestrafningar för sämre nöjesliv förekom ej. Man valtade inte heller ungdomen genom att vara med på nöjesplatsen. -så långt man vet. Men man klagade på ungdomen att den var sämre än föregående generations. Skillnaden förr-nu brukade "Bengt i Jonstorp" framhålla: Det var mycket roligare ~~folk~~ nu samlades byavis- nu kommer det folk från alla håll och kanter.

ACC. N:oR M. 16323:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomarna brukade samlas kl. 6- 7 på kvällen. en åtvå gånger i veckan. Ungdomsfester kan man kalla marknaderna. Sådana hölls årligen i Halmstad, Mahult och Ahleholorna (Ahlhult), Veinge. Årshögtiderna hade också sin ungdomskaraktär. Man hade ungdomsgille vid jul, 1:e maj tände manisken eld i Bökhult och givetvis hade man påskeldar - man kunde från skogsbygdens höjder (det var innan skogen växt upp) se 17-18 påskeldar. Vid midsommar klädde man "majeträ" i grönt och blom. Sin första midsommar med majeträ upplevde Sigfrid vid 15 år (1905). Man skickade födelse- och namnsdageskort till varandra. Förlovningsgillen förekom ej. Vid bröllop skulle brudparet dansa första dansen. Det kunde bli något gille vid 30 eller 40 år. Andra voro slättergille, skörde- och linbryteskegille. Vid lantsortsmarknad var det dans på kvällen. Det kunde bli utflykter på sommaren till Skedala hed, nära Halmstad. där låg den tiden beväringen förlagd. Vid sådana tillfällen hade man mat och kaffe med sig med vetebröd med sig. Många civila sågs då på "heden". Inte minst ungdomar. Men också många "lätta" kvinnors "rände i skogen" komna från Halmstad. År 1900 var Sigfrid med en korg med godsaker (reste med täg) där. När ungdomarna från Bökhults by hade "permiss" mötte ett stort följe dem- beväringarna. Anhöriga kunde också ofta hälsa på i Skedala. Någon gång kunde väl någon resa till Danmark och Hälsingör. Färjresan dit från Helsingborg var inte dyr. År 1861 kostade kr. 1:75, men då var det dyrt.

X
ACC. N:o M. 16323:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

KVÄKLOGT-loge Sykronringen i Veinge brukade sommartid ha utflykt till Åbeshults gård i Vrå .(Att Sigfrid kom med i denna loge i grannsocknen berodde på att han var (och är) bosatt alldeles vid sockengränsen och ungdomen i de båda socknarnas skogsbyar levde sida vid sida och hade umgänge, medan slätten låg avlägsen). Han hade också utfart till Knäred. I OGT-arna cyklade, men det kunde också bli häst och vagn. Man hade f.ö fest en gång i kvartalet. Man hade då dans på lördagen och möte på söndagen. I Tönnersjö var det alldeles tvärtom. I byn Esmared uppe vid smålandsgränsen fanns en MTO-loge . Där hade man möte klockan 7 varannan lördag och dans på samma tid söndagen. Man roade sig också om lördagar och söndagar. Året runt. Man kunde ha logdans och fest hos här och var. Det kunde bli kortspel om vardagskvällarna.

Först Fridagarna varo marknadsdagarna samt för tjänstefolket fri-veckan (den 24/10-1/11) . Marknaderna som besöktes varo Mahult (lBreared), Ahleholorna (i Veinge), Halmstad samt i Laholm (sistnämnda sista onsdagen i oktober också kallad "oktobertör(g)-dan i Lahöim. " Drängar och pigor "stadde" sig från den 24 okt antingen det nu var hel- eller halvårstjänst (det senare kunde också börja i april) . Triveckan användes för egna sysslor , för diverse. Det brukades med ungdomskalas. Sigfrid var med 1:a gång år 1905 - han var då 15 år. Dessa kalas hölls i hemmen. Det kunde då samlas 40-50 ungdomar. I regel vid jul.

ACC. N:R M. 16323:II.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dans och lekar. Ungdomskalasen ambulerade runt bygden.-i hemmen. Det fanns också fester(gillen) då alla ålderskategorier var representerade. Vid jul. De ungdomar som annars var tillsammans träffades också på de tillställningar där alla åldersgrupper var närvarande. Familjerna ofta med vid midsommardansen, då flickorna virade kransarna och pojkarna reste stången (efter klädslen). Ungdomen i NTÖ-logen, i Tönnersjö (den upphörde 1916) sjöng förfärg "maj är välkommen" vid valborgsmässafton 1914 eller 15 och man fick 30-35 tjog ägg. Man hade -både ungdom och äldre utfart med häst och vagn sommartid till det natursköna Simlångsdalen , beläget c. 1 mil norr från Tönnersjö. Stora sällskap. Man åkte i fjädervagnar, som den tiden var extra fint.

I vardagslag var man uppe till kl. 9-10 om kvällarna. Sommartid kunde det bli senare. Vid fester kunde man ibland inte komma hem förrän kl. 4, 5 eller 6. Dansen höll på till kl. 1 på natten. Vid sammankomster blev det dans, kortspel och lekar. Man dansade vals, polka och hambo. Vid byadansbanorna spelade man dragspel och fiol. På Ramshall, Veinge, grannsognen i söder, förekom sextett-blåsorkester. Man lekte. T.ex. "Byta makar". som var likt "änka mellan bord/bänkar". En uddelek. Känslsjäng. Gällde ta fatt och få maken när man sjungit ramsan "Nu är udden later, han bara sitter och sover". Vid jul förekom pantlekar-gissa nötter. Man åkte mycket litet skridsko om vintern.

Skidor inte alls. Pojkar och flickor badade i allmänhet var för sig.

Pojkarna spelade kort - flickorna inte mycket. De intresserade sig mer för dans. Det fanns alltid ett gäng som spelade kort, medan ett annat dansade. I Esmared s by c. 3km från smålandsgränsen hade man dans - bl.a. 1918- då en hel del flickor från textilstäderna (där det förekom stopp i textilindustrin) kom ut ^{som} skogsplanteringstöser på de halländska och småländska ljunghedarna . I Vrå, byn Hyhult, var inkvarterade en hel flickor. Så många att det blev karltorka bland bygdens ungdom. Alla fick dock karl utom en flicka- som man tyckte synd om. Sigfrid fx sällskapade sin tös hem, men hade tyvärr otur med x cyklen- den punkterade. Han fick gå hem- det var två mil. Sedan var det att i tidig morgonstund gå till grässlättern (vildslättern) . Men det värsta att ortens flickor glodde så svart på honom som aldrig nänsin förr gjort", som om jag gjort något ont".

Sa Sigfrid. - Att det fanns töser som tyckte om att dansa visade "Karin på Backen", i Esmared. Hon dansade så tråskorna sprack. Man spelade om pengar -men inte stora- och det var "Sista stick" och "21". Mot slutet av 1:a världskriget kom ett kortspel som hette "pokker". Det blev allmänt. Man spelade inte fotboll eller annat bollspel än man slog boll. Man lekte blindbock. Men man spelade inte teater. Men man sjöng och berättade. Det som var roligt. Trakteringen vid sammankomsterna var kaffe, vetebröd, brännvin. Man "skramlade" ihop till förtäringen.

Vid logefester fick ~~annex~~ festkommitén och de som jobbade med festen kaffet gratis. - Eller bjudde sig. - Förtäringen och festen kunde gå tillsammans till 1:50 för kvällen. Detta var omkring 1914...

Pojkarna använde brännvin, ibland alldeles för mycket. De rökade också, men inte så mycket. Men alla nästan snusade i varje fall många. Hågon rökte pipa och några cigarretter. Det var då "Bridge" och "59-an". Flickorna använde aldrig varken sprit (brännvin) eller tobak. Slagsmål var ingenting ovanligt.

Offentliga nöjen: man hade tillgång till: Cirkus, ~~i regel~~ vid marknader. Man besökte Mahult, Ahleholorna, Laholm, Halmstad kanske någon också Vrå. Sigfrid berättar om en Mahults marinhända marknad. Då spelade en italienare fiol och en italiañs slog på "en slags trumma". F.ö. var där karusell, skjutbana, och föreställningar av olika slag. - Amatörteater spelades av godtemlarna i Laholm. Man gick dit. Det var ± 1-2 mil dit. Men det var i början av århundradet och cyklen var sällsynt. Man besökte de offentliga nöjen både ensam, tillsammans och väl också i par. Flickorna tyckte om att bli bjudna. Inträdet (det var före och vid 1914) kostade vanligen 50 öre och skulle man så dricka kaffe ~~kunde~~ dy. kunde det gå till 1:50 pr. person i utlägg för en kväll. Man betalade vanligen var för sig (undantag när man var kär). Det fanns "Puret" i Halmstad, som senare omdöptes först till "Sommarlust", sen till Folkparken. Där fanns bra uppträden. Sigfrid var ett par gånger där - tyckte det var trevligt där och "lätt att få fruntimmer".

ACC. N:o M. 16323:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det fanns omkring 1914 dansbana både i Plingshult, Veinge och Simlångsdalen, Breared, ; de låg närmast Sigfrids hem. Dessa banor ägdes av kompanjoner, i det förra fallet var det tre unga pojkar. I yttre "västra" delen av Tönnersjö, mot slätten hade en byggmästare Danielsson, ordnat för allmän dans på 1920-talet. Man kunde och hade roligt på dansbanorna före 1914, men det var ofta slagsmål och bråk. När Veingeboar och Knäredsboar kunde aldrig hålla sams. När de kom till samma dansbana eller nöjesplats (ex. Marknadsplatsen i Ahlholorna blev det nästan alltid slagsmål mellan dessa socknars ungdom. Det var urgammal socken rivalitet ochfientlighet. De gamla saade att så hade det varit så länge de kunde minnas.

Man använde sig av cykel till andra platser vid ~~husökäk~~ besök. Man kunde gå innan cyklen blev allmän gå både 1 mil och mer till en dansbana eller nöjesplats. Som t.ex. Ramshall i Veinge. Åka häst och vagn var länge omöjligt i skogsbygden- man hade inte någon häst utan oxar. Sigfrid köpte sin första cykel 1916. Genom agent av Åhlen & Holm. Den hette Dalpilen, kostade c. c. 150 kr. Han var då 26 år. Cyklen var bra. Nu är det ingen ynktyckte de gamla ,när man kan komma fram så fort och lätt. För många av dem var det svårt, t.o.m. omöjligt att lära cykla.

Ungdomen köpte cyklen mest kontant, sparade till den. På deförsta cyklarna fanns inget frihjul(-nav)- man fick trampa jämt.

ACC. N:R M. 16323:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och det var

Cyklen kom omkring 1907-10 kan man säga en brytningstid. Den slog igenom och ungdomen gav sig av till avlägsnare dansbanor o. nöjesplatser i större omfattning. Men det var inte många som hade cykel före 1914. Den blev allmän egendom först efter första världskriget (1918). Tågförbindelsen med Halmstads Bolmens järnväg hade också betydelse för nöjeslivet. Man kunde resa in på lördags- eller söndags e.m. och se bio på kvällen och resa hem till Simlångsdalens station vid 22-tiden. Man äkte tåg kanske 1 gång i månaden. Det fanns den tiden utfärdståg till Skåne och Småland.

Man kunde låna böcker i Halmstad. Det fanns också i slutet av 1800-talet och första åren på 1900-talet ett litet sockenbibliotek, som pastor Johansson hade tagit initiativ till. Hade visst själv bidragit med böcker. Sigfrid kom aldrig i åtnjutande att kläsa något av dessa böcker, som skulle varit bra och av oika slag.

Biblioteket kom på något sätt bort. Ungdomen läste mycket litet. Tidningarna man höllvoro lokaltidningarna Halland och dess varannadagsupplaga Hallänningen, samt Hallandsposten (denna dock mindre spridd på grund av sin radikalism (de andra avisorna hade konserativ färg), vidare Vårt Land, Triumfsamt Allers Familj-Journal. Kursverksamhet fanns inte.

Det var ofta byagifte- partnern var från samma by eller strax intill- man blev ingift, hela byar "inavlade". Åldern såg man mindre på - om allts- men väl den ekonomiska ställningen.

ACC. N:oR M.16323:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det hände att föräldrarna utsedde sina barn att gifta sig med medan de gingo skolan. Föräldrarna bestände många gånger vilken der as barn skulle gifta sig med. Man förlovade sig ofta på en beständ dag, ex. nyårsdagen. Förlovmingskalas förekom mera sällan, det blev lysningsgille istället (andra lysningssöndagen). Man förlovade sig både i stan och hemma. Förlovningen tid kunde vara olika. (Åldern kvinna - man kunde vara ~~ärksp~~ så att mannen kunde vara 20-25 år äldre än kvinnan - pengarna betydde allt, åldern ingenting vid giftomål). Ett exempel på lång förlovningstid finns i bygden :man var förlovad 15 år. Men äktenskapet blev kort. Kvinnan dog efter några få år och mannen blev otröstlig... Man var ~~ofta~~ "tvungen" att gifta sig. Sådant var ganska vardagligt och väckte ingen sedlig indignation. Om en man berättas det att han gifte sig den 15 november och ~~makarna~~ hustrun fick barn den 31 december. Så när mannen kontill kvarn spordes han: "Herr diukkäringxrenx Är det sant att din färing fått ett barn? -Ja, sa mannen, hon gick inte mer än sex veckor. "Ska man fatta poängen riktigt får det tillägga att "för tidigt sängaläge" (inhan man var gift) medförde böter till kyrkan. Det hette här "Böta på kyrkotaket"- man trodde att medlen ifråga gick till reparation av kyrkan. Många fick vänta länge att gifta sig. Tills det blev ett ställe ledigt att köpa- om man ville bli bonde. Det var också knappt om arbetstillfällena, även i staden. Man gav i lysningsgåvor nyttiga saker till parset.

ACC. N:oR M. 16323:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Barnen hade (ofta) när föräldrarna varo burgna att räkna med en bestämd hemgift. Så berättas- fast detta är fänx från grannsocknen Breared att en förmögen bonde därstädes hade två pojkar och två flickor. Den ena flickan var bestämd att få 4.000 kr i hemgift, den andra var närsynt, så hon fick 4.500 kr. Detta var på 1870-talet eller kanske 60-talet. Den som fick de 4.000 fick dem i 2.000 kr. ~~kommer att ha växlat till sig~~ av svärfadern. De vägde 27 kg., så han föredrog att ge sig hem och hämta häst och vagn än att gå och slita på pengasäcken. Man påstod att svärfadern växlat till sig tvåkronorna på Halmstad.

Mö- och svensexor är inte känt.

Ungdomarna trivdes väl i allmänhet i trakten, men måste ofta ge sig härifrån på grund av fattiga och karga förhållanden. Många reste till järnvägsbyggena i Skåne och Småland, till tegelbruken i Danmark och tidigare på 1800-talet till bränneriern och plogjeltröskena i Skåne (om höstarna). Det stora flertalet av de som lämnade bygden reste emellertid till Amerika. Isynnerhet gällde detta på 1870-80.talen. Torared by miste ungefär hälften av sina inv. och överallt hade man ungdomar som gettsig av västerut. I Amerika lockade fri jord. Man kunde börja "farma".

Det fanns både bättre och sämre ungdom den tiden. Men den var inte bättre än nutidens ungdom. Man sörp och slogs och var inga änglar. "Busliv" fanns, men sällan åverkan, stöld eller annan brottsliggelse. — *H.P.*